

Groeispurt Afrika

Visie van Ben Knapen

Mobiel bankieren



**Coöperaties kloppend hart
van Bulgaarse dorpen**

Colofon

Het kwartaalblad *Andersom* is een uitgave van Oikocredit Nederland en geeft nieuws en achtergrondinformatie over het werk van Oikocredit en Oikocredit Nederland. Overname van artikelen is toegestaan na toestemming van de redactie.

Redactie

Ronald Everts (hoofdredacteur)
Dee Timmermans (bureau-redacteur)
Aart van Cooten (eindredacteur)
Serana Stockmann
Walter van Teeffelen
Karljin Smit
Jan de Hoon

Column

Kees van der Maas

Illustratie

Age Visser

Foto's

Oikocredit, Aart van Cooten, Tom Bamber, Ronald Everts, CDA, Barefoot Power, Martien Versteegh, NPM

Coverfoto

Tom Bamber

Vormgeving

Xplore, Hoevelaken

Opmaak

Jan de Hoon

Druk

De Groot Drukkerij BV, Goudriaan
Andersom is gedrukt op kringlooppapier
ISSN 1566-368X; oplage: 13.200 exemplaren

Oikocredit Nederland

Postbus 85015
3508 AA Utrecht

Bezoekadres:

Herculesplein 207a
Utrecht

T: 030 234 10 69

E: nederland@oikocredit.org

I: www.oikocredit.org

Andersom op de website

Andersom is ook te downloaden of door te bladeren op de website:
www.oikocredit.org/nl/publicaties/magazines

Wilt u *Andersom* niet meer per post ontvangen? Meld dat dan - o.v.v. uw relatienummer - via 030 2341069 of nederland@oikocredit.org



Andersom september 2012

INHOUD

Mobiel bankieren transformeert Afrika	3
Oikocredit steunpilaar coöperaties	4
Samen tegen armoede	6
Snelle economische groei in Afrika	7
Ben Knapen: 'We kunnen niet overal alles doen'	8
Verenigingszaken	
Stabiel Oikocredit Nederland Fonds erkend met lage risico-indicatie	10
Zonnelampbedrijf wereldkampioen groene energie	10
Hann Verheijen benoemd tot directeur Oikocredit Nederland	11
De rol van coöperaties in ontwikkeling	11
Oikocredit komt naar je toe!	12
Samenwerking met Rabobank	12
Week van het Duurzaam Beleggen	12
Column Kees van der Maas	12

Wat doet Oikocredit?

Oikocredit, wereldwijd vooroplopend financier van de microkredietsector, is ervan overtuigd dat arme mensen in ontwikkelingslanden zelf in staat zijn een beter bestaan op te bouwen. Als ze maar een lening kunnen krijgen. Met (micro)krediet kunnen mensen voor hun eigen inkomen zorgen, bijvoorbeeld door een bedrijfje of marktkraam op te zetten.

Oikocredit gaat de strijd aan tegen armoede door leningen en investeringskapitaal te verstrekken aan microkredietinstellingen, coöperaties en midden- en kleinbedrijf. Het kapitaal daarvoor trekt Oikocredit wereldwijd aan door de uitgifte van aandelen.

Oikocredit Nederland, een vereniging met ruim achtduizend leden en donateurs en ruim honderd vrijwilligers, geeft bekendheid aan Oikocredit en verzorgt de administratie van het Oikocredit Nederland Fonds (ONF), een erkend sociaalethisch beleggingsfonds. De Stichting Beheer Oikocredit Nederland Fonds is als beheerder van het ONF opgenomen in het register van de AFM.

Amper 10 tot 20% van de Afrikanen heeft een bankrekening

MOBIEL BANKIEREN TRANSFORMEERT AFRIKA

Mobiel bankieren is een revolutie voor Afrika. Meer dan vijfhonderd miljoen mensen hebben een mobiele telefoon, op een bevolking van een miljard. Het is een uitkomst voor Afrika waar mensen vaak geen adres hebben, op veel plaatsen geen postbode komt en de wegen slecht zijn.

Door Jan de Hoon

In 2007 richtte Safaricom, een dochteronderneming van Vodafone, M-PESA op in Kenia. M-PESA is een mobiel bankiersysteem. De M staat voor mobiel en PESA is Swahili voor geld. Inmiddels gebruiken vijftien miljoen Kenianen (op een bevolking van 41 miljoen inwoners) het systeem via hun mobiele telefoon. Om een M-PESA-rekening te openen volstaat een identiteitsbewijs, een abonnement bij Safaricom en een mobiel telefoonnummer. Een bankrekening is niet nodig. Je hoeft niet eens zelf een telefoon te bezitten, een simkaart is voldoende. Het is een waar succesverhaal waar meer dan zeven op de tien volwassen Kenianen gebruik van maken.

Succes

Het grote succes van mobiel bankieren is te danken aan het feit dat meer dan de helft van de Afrikanen een mobiele telefoon bezit. Amper 10 tot 20 procent van de Afrikanen heeft een bankrekening of toegang tot traditionele financiële diensten. Doordat het merendeel van de bevolking op het platteland woont, hebben mensen zeer beperkt toegang tot de bancaire infrastructuur. Steeds meer mensen zoeken en vinden werk in de stad waardoor mobiel bankieren een uitkomst is om geld naar de familie te sturen. Vóór het tijdperk van mobiel bankieren was er sprake van lange wachtrijen bij het postkantoor om geld over te maken naar ouders, scholen of ziekenhuizen. Mensen hoeven nu niet meer met grote hoeveelheden geld over straat of urenlang te reizen naar bijvoorbeeld een apotheek. De betaling voor medicijnen (inclusief bezorging) wordt via sms verricht. Zoals ook schoolgeld, huishoudgeld en de energie-



Agentschap mobiele telefonie.

rekening. Het financiële leven is met de komst van mobiel bankieren een stuk eenvoudiger geworden. Door middel van mobiel bankieren heeft nu de helft van de bevolking in Afrika toegang tot financiële diensten wat een impuls is voor de economische ontwikkeling.

Geld storten

Oikocredit heeft samen met Samburu Teachers SACCO (een Keniaanse spaar- en kredietcoöperatie) een project opgezet voor mobiel bankieren in het noorden van

Kenia. Via de mobiele telefoon kunnen leden en klanten een rekening openen en transacties uitvoeren. Het menu omvat opties als geld storten, opnemen en overschrijven, saldo-informatie en geeft mini-rekeningafschriften. Daarnaast is informatie op bijvoorbeeld gezondheidszaken veel beter toegankelijk geworden. De afgelopen twee jaar heeft Oikocredit met een lening van 20.000 euro bijgedragen aan dit project. SACCO heeft inmiddels alle leningen terugbetaald en is geen Oikocreditpartner meer. ■

SACCO

Coöperatie Samburu Teachers SACCO is in 1980 opgericht om docenten de mogelijkheid te bieden om te sparen en een lening af te sluiten. Tegenwoordig kunnen ook andere leden van de gemeenschap in de regio Samburu (Kenia) lid worden van de coöperatie. SACCO wil economische mogelijkheden creëren voor mensen door gebruik te maken van nieuwe technologie voor bankieren. Met een veilige methode voor financiële transacties op afstand, kunnen klanten zelfstandig bankieren en hebben ze meer controle over hun spaargeld en kredieten, zonder daarvoor te hoeven reizen.

Hoe werkt M-PESA?

Rekeninghouders kopen een elektronisch tegoed bij een M-PESA agent en sturen dit tegoed naar een andere mobiele telefoongebruiker in het land. Deze kan dit tegoed opvragen in contanten bij iedere M-PESA agent. Naast het versturen van geld is het mogelijk om rekeningen en salarissen te betalen en om internationaal geld over te maken, in samenwerking met Western Union die hierin gespecialiseerd is.

OIKOCREDIT

STEUNPILAAAR COÖPERATIES

Ieder jaar organiseert Oikocredit International een studiereis. Het doel: vrijwilligers en medewerkers laten kennismaken met de praktijk op locatie. Zo kunnen zij het verhaal van Oikocredit nog beter vertellen. Dit jaar ging de reis naar Bulgarije. Ronald Everts, hoofdredacteur van *Andersom*, was erbij en doet verslag van zijn bezoek aan twee landbouwcoöperaties.

Door Ronald Everts

Bulgarije als voorbeeld van waar Oikocredit voor staat? In het vliegtuig naar Varna, een badplaats gelegen aan de Zwarte Zee denk ik: overtuig me maar. De stad lijkt mijn twijfel te bevestigen, ik zie geen bittere armoede. Kan Oikocredit in Bulgarije wel meerwaarde leveren?

In de volgende dagen bezoek ik met onze groep twee coöperaties: SOKOL, niet ver van de kust en NIVA 93, verder landinwaarts. De bestuursvoorzitter van SOKOL is Denyo Popov (1944), zij is verrassend dynamisch. NIVA wordt aangestuurd door Velika Slavova (1948), een vrouw met een missie: 'De mensen echt in NIVA te laten geloven!' Hun verhalen hebben duidelijk overeenkomsten.

De communisten nationaliseerden na 1945 al de landbouwgrond. Op de enorme staatscollectieven werkten maar weinig mensen. In de volgende decennia vervreemde de bevolking van de landbouw. Na de val van het communisme in 1989 begon de overheid, zo goed en zo kwaad als het ging, met het teruggeven van het land. Hoe rechtvaardig ook, het resultaat was een sterk versnipperde landbouw, in bezit van mensen die veelal niets van de agrarische sector afwisten. Velen woonden (en wonen) zelfs niet meer in de buurt. Het productiesysteem verviel snel.

Dramatisch

De impact op de lokale gemeenschappen was dramatisch. De werkgelegenheid verdween en de jonge mensen, in de toch



De winkel van coöperatie NIVA 93.

al sterk verouderende bevolking, trokken weg. Op enkele plekken besloten mensen om de krachten te bundelen in coöperaties, om samen te bereiken wat individueel niet lukte.

De coöperaties slaagden er maar net in om de productie gaande te houden. Groei was niet eens een doel, overleven was het motto. Want de financiële instellingen hielpen niet. Tijdens het communistische systeem was er één staatsbank. De nieuwe regering deelde deze op in maar liefst zeven banken die vervolgens werden geprivatiseerd. Deze banken bleken geen enkele interesse te hebben om te investeren in kleine en kwetsbare landbouwcoöperaties.

Overleven

Deze periode van overleven duurde tot 2002/2003, toen Oikocredit de eerste leningen verstrekke. Vaak benaderde Oikocredit de coöperaties. Slavova: 'Ik was eerst erg argwanend. Waarom wilde deze organisatie wel in ons investeren, terwijl banken dat niet deden? Maar het werd al snel duidelijk dat Oikocredit niet alleen goede bedoelingen had, maar ook professioneel was.' Popov: 'Er was direct wederzijds respect, vooral omdat duidelijk werd dat we beide veel van landbouw wisten.' Met deze leningen werden nieuwe landbouwmachines aangeschaft en het productaanbod werd verbreed om markt- en productierisico's te spreiden. Zonder tegenslagen ging dat zeker niet. Vooral SOKOL werd hard getroffen door



Nieuwe tractoren van de coöperatie SOKOL.

Andersom op studiereis naar Bulgarije

de droogte van 2004 en 2005. Door de slechte oogsten konden de leningen niet op tijd worden afbetaald. Juist toen bleek de waarde van de relatie met Oikocredit. De medewerkers op locatie hebben geholpen met het herstructureren van de leningen, met intensieve begeleiding en hulp in de bedrijfsvoering.

Groei

De derde periode, die van groei, begon in 2007. Toen waren de leningen afbetaald en werden nieuwe verstrekt. En in 2012 is het resultaat te bewonderen: bloeiende bedrijven met een divers aanbod van producten, waar krakkemikkige Russische landbouwmachines uit het verleden dapper naast glanzende Amerikaanse nieuwkomers rijden.

Maar hoe zit het met de meerwaarde van deze organisaties voor de lokale gemeenschap? Om kort te gaan: die is enorm. Een belangrijke bijdrage is het extra inkomen dat zij de landeigenaren bezorgen. Het gezelschap van Oikocredit heeft een van de verhuurders bezocht. Trots laten zij hun kleine huis en hun, speciaal voor ons bezoek, in traditionele klederdracht gestoken kleindochter zien. Op het stukje grond achter het huis is een moestuin en loopt eigen vee: kippen, varkens, konijnen en schapen. De verhuur van de grond aan de coöperatie levert het echtpaar 130 euro per maand op. Haar salaris als gemeentebtenaar bedraagt 150 euro. Dat zal na haar aanstaande pensionering halveren. Het extra inkomen is het verschil tussen bescheiden leven en armoede.

Kloppend hart

Toch is het inkomen niet de grootste bijdrage van de coöperaties. De coöperaties zijn het kloppend hart van de lokale samenleving. De bouw van scholen en kerken, bijdragen aan begrafenissen en huwelijken, het sneeuwvrij houden van wegen en het brengen van brandhout aan ouderen - de coöperaties spelen een rol. De essentie is dit: de coöperaties zijn de enige noemenswaardige organisatievorm in de kleine gemeenschappen. Hier ko-

Coöperatie SOKOL

- opgericht in 1994 in Sokolovo (duizend inwoners)
- 598 leden
- 897 landeigenaren waarvan 80 procent in de grote stad woont
- 2.788 hectare grond
- 24 werknemers
- gewassen: graan, zonnebloemen en maïs

In 2003 kreeg SOKOL de eerste lening van Oikocredit. De coöperatie heeft negen leningen van in totaal 2.2 miljoen euro gekregen en denkt dit jaar af te lossen.

Coöperatie NIVA 93

- opgericht in 1993 in Professor Ishirkovo dorp (1.600 inwoners)
- 1.300 leden
- 130 werknemers en 150 seizoenarbeiders
- 2.845 hectare grond
- eerste lening van Oikocredit in 2002

De coöperatie kent een grote diversificatie in producten: graan, maïs, koriander, venkel, abrikozen, pruimen, kersen, zonnebloemen en honing.



Bijenkasten in de boomgaard van NIVA 93.

men de leden samen om in de algemene vergaderingen hun stem te laten horen, hun zorgen te uiten en mee te beslissen. Zo hebben en houden zij grip op hun leven.

Door Oikocredit zijn SOKOL en NIVA succesverhalen geworden. Zijn de coöperaties nu niet rijp om klanten van reguliere banken te worden? Daar is bij de twee bestuursvoorzitters geen animo voor. Zij noemen dezelfde punten die Oikocredit meerwaarde geven. De medewerkers hebben kennis van landbouw, iets dat bij

meer traditionele financiële instellingen ver te zoeken is. En er is weinig bureaucratie. Omdat de begeleiding door Oikocredit zo intens is, is een leningaanvraag snel te beoordelen.

Maar het belangrijkste is de intense samenwerking, ook in mindere tijden. Ik twijfel niet langer: Oikocredit heeft veel meerwaarde voor de coöperaties, en via de coöperaties grote meerwaarde voor de lokale gemeenschappen in Bulgarije.

SAMEN TEGEN ARMOEDE

De Nederlandse ontwikkelingsbank FMO en Oikocredit willen de bestaande samenwerking verdiepen. Deze verdieping krijgt vorm in het gezamenlijke Low Income Countries (LIC) Loan fonds. Andersom sprak met Maurice Scheepens (33), investment officer bij FMO.

Door Ronald Everts

Hoe is het idee voor het LIC ontstaan?

'We realiseerden ons dat FMO en Oikocredit elkaar kunnen aanvullen. FMO heeft toegang tot een stabiele stroom aan kapitaal en investeert grote bedragen in microfinancieringsinstellingen (MFI's) die vooral in de steden actief zijn. Oikocredit beschikt over een groot kantorennetwerk dat veel kleine MFI's in landelijke gebieden bedient. Samen kunnen we ons richten op het bestrijden van armoede op het platteland. Daarnaast beschikken beide organisaties over een uitstekende reputatie. Samen zijn we wereldwijd een grote speler in microfinanciering. Het idee en de uitvoering van het nieuwe fonds zijn in belangrijke mate toe te dichten aan Erik Heinen van Oikocredit. Erik is recent helaas overleden. Het LIC Loan fonds was zijn laatste grote project, zijn bijdrage is van onschatbare waarde geweest.'

Wat is de meerwaarde van het nieuwe fonds?

'We streven met een inleg van 10 miljoen euro drie doelstellingen na: meer investeren in het MKB, meer focus op het platteland en meer aandacht voor midden en zuidelijk Afrika. We maken het ons dus bepaald niet gemakkelijk, we willen ons echt richten op het moeilijkste gedeelte van de ontwikkelingsfinanciering. Dat streven hebben we ook meetbaar verankerd; minimaal 25 procent wordt in het MKB geïnvesteerd, minimaal 60 procent in midden en zuidelijk Afrika en van het microfinancieringsgedeelte gaat 40 procent naar landelijke gebieden. Niet alle financieringen gaan via MFI's, we investeren ook rechtstreeks in bedrijven, maar niet meer dan 200.000 euro per bedrijf. Zo waarborgen we de kleinschaligheid.'

Fonds van 10 miljoen euro

- De Nederlandse ontwikkelingsbank FMO wil duurzame economische ontwikkeling in opkomende markten bevorderen door financieringen te verstrekken aan ondernemers.
- FMO heeft een portefeuille van bijna 6 miljard euro (waarvan 80 procent privaat kapitaal) en beheert ook het Micro & Small Enterprise Fund (MASSIF) voor het ministerie van Buitenlandse zaken. Zo kan, met geld van de overheid, meer risico worden genomen.
- Vanuit MASSIF wordt 5 miljoen euro geïnvesteerd in het nieuwe LIC Loan fonds. Oikocredit legt een gelijk bedrag in, waardoor het totale fonds 10 miljoen euro bedraagt.

Hoe zal het fonds worden aangestuurd?

'Oikocredit heeft expertise in kleinschaligheid en het benodigde kantorennetwerk, dus komt daar het operationele gedeelte te liggen. We laten de mensen in de kantoren gewoon hun werk doen. Zij selecteren de potentiële bedrijven om in te investeren en vervolgens wordt het doorgezet naar Oikocredit International. Daar wordt bekeken of de klant aan de criteria van het fonds voldoet. FMO en Oikocredit overleggen regelmatig om de voortgang van het fonds te bespreken.'

10 miljoen euro is een beperkt bedrag.

Zijn er plannen voor verdere groei?

'Zeker, maar we willen eerst onze samenwerking praktisch vormgeven en het

fonds de kans geven om zijn financiële duurzaamheid te bewijzen. Het leuke van het concept is dat we de groei van bedrijven kunnen faciliteren. Als het LIC Loan fonds zijn werk aan de bodem van de markt heeft gedaan, kan een bedrijf zich kwalificeren voor een 'gewone' lening van Oikocredit en vervolgens voor grotere leningen van FMO. Daarna kan het bedrijf terecht bij reguliere, commerciële banken. Zo combineren we de sterke kanten van onze organisaties.' ■



Oikocredit / Andersom 12-06-12
Samen tegen armoede

SNELLE ECONOMISCHE GROEI IN AFRIKA

In de top 15 snelst groeiende economieën staan elf Afrikaanse landen. Zeventien landen uit Afrika maken een flinke groei door. Waarom groeit het continent zo hard? En profiteert iedereen daarvan?

Door Karlijn Smit

Drie miljoen mensen bezoeken dagelijks de markt in Onitsha in het zuiden van Nigeria. Zij lopen zij aan zij langs de kraampjes, waar goederen liggen opgestapeld tot wel zes meter hoog. In een winkel hangen moderne kledingstukken die je ook zou kunnen vinden op de Nederlandse markt. Maar er is nog meer: voedsel, telefoons, bouwmaschinen, computers, bijna alles is hier te koop. Volgens *The Economist* is de Onitsha markt de thuisbasis van veel gemotiveerde ondernemers en welvarende consumenten. Je kunt de Onitsha markt zien als illustratie van de economische groei in Afrika. In de top 15 van snelst groeiende economieën staan elf Afrikaanse landen. Zeventien landen uit het continent maken al vijftien jaar een flinke groei door. Het IMF verwacht in 2012 een groei van zes procent voor heel Afrika. Er zijn diverse oorzaken voor de snelle economische groei. De grondstofprijzen zijn hard gestegen, waardoor landen meer opbrengsten hebben door de verkoop van koffie, thee en olie. Toch blijkt uit internationale berekeningen dat slechts 25 procent van de groei in Afrika te danken is aan de hoge grondstofprijzen.

Dienstensector

Het beeld is dus breder. Volgens Paul Hoebink, hoogleraar ontwikkelingssamenwerking aan de Radboud Universiteit Nijmegen, levert de dienstensector een belangrijke bijdrage. 'De dienstensector groeit snel. Een voorbeeld daarvan is de financiële dienstverlening. Buitenlandse banken vestigen zich in Afrikaanse landen. Het gevolg is dat je in veel kleine stadjes een pinautomaat hebt.' Daarnaast zorgt de telefonie voor economische vooruitgang. Meer dan de helft van de Afrikanen heeft een mobiel. Hoebink vertelt dat zij de telefoon gebruiken voor alarmdiensten, het uitwisselen van informatie en geldtransacties. Ook de toene-

mende binnenlandse handel draagt bij aan groei. Als de trend zich zo doorzet, behoren veel Afrikaanse landen over twintig jaar tot de middeninkomenslanden, aldus Hoebink.

Fragiele staten

Toch profiteren niet alle landen van de economische ontwikkelingen. De fragiele staten vormen volgens de hoogleraar een uitzondering. 'In Oost-Congo, Somalië en Tsjaad heerst continu angst voor oorlog. Ondernemers durven hier niet goed in hun bedrijf te investeren.' Ook in andere landen zijn er factoren die de markt verstoren. Kees Burger, hoofddocent ontwikkelingseconomie aan de Wageningen Universiteit, zegt dat de overheid van de ene op de andere dag de grenzen, of zij voert plotseling een importheffing in.'

Hoogleraar Hoebink: 'Blijf investeren in kleine boer.'

Onderklasse

Toch zullen er over twintig jaar nog steeds veel armen zijn in de Afrikaanse landen van de top 15. Hoebink denkt dat ontwikkelingsorganisaties in geringe mate kunnen inspelen op deze onderklasse. Hij wijst vooral op het belang van investeringen in de economie. 'Er worden in Afrika te weinig banen gecreëerd ondanks de economische groei. Dat is een belangrijke oorzaak van de armoede.' De Nederland-

Top 15 groeiende economieën 2011

1. Ghana 13,4%
2. China 9%
3. Congo 7,9%
4. Ethiopie 7,8%
5. India 7,8%
6. Mozambique 7,6%
7. Nigeria 7,4%
8. Rwanda 7,2%
9. Democratische rep. Congo 7%
10. Zimbabwe 6,8%
11. Angola 6,6%
12. Botswana 6,4%
13. Tanzania 6,2%
14. Rusland 3,8%
15. Brazilië 3,8%

Bron: Wereldbank

se overheid en het bedrijfsleven moeten volgens Hoebink relaties aangaan op het gebied van kennis, cultuur, toerisme en handel. Burger zegt dat Nederland de marktwerking kan ondersteunen, bijvoorbeeld door training van kleine ondernemers. Ontwikkelingsorganisaties kunnen nog wel een rol spelen bij de armoede op het platteland. Hier wonen de meeste armen. Hoebink wijst op het belang van landbouwinvesteringen. Ook Oikocredit kan hieraan een bijdrage leveren. 'Als de economieën in Afrika zo snel doorgroeien, moet Oikocredit juist investeren in het platteland. Ze kan krediet verlenen aan kleine boeren en agrarische coöperaties. Op deze manier draagt Oikocredit bij aan de oplossing van de armoede.' ■



Zullen deze kinderen daadwerkelijk profiteren van de snelle economische groei?

BEN KNAPEN: 'WE KUNNEN

Het kabinet is gevallen, de verkiezingen komen eraan. Het thema ontwikkelingssamenwerking speelt nauwelijks een rol in het publieke debat. Inmiddels is wel flink op het budget bezuinigd. Staatssecretaris Ben Knapen koos voor 'minder landen, minder thema's, meer bedrijfsleven'. Andersom in gesprek met de demissionaire staatssecretaris over de keuzes die hij maakte. Knapen blikt ook vooruit.

Door Aart van Cooten

Nederland is sinds jaren 'gidsland' in de wereld als het gaat om ontwikkelingssamenwerking. Wil Nederland die rol eigenlijk nog wel vervullen?

'Ja, we blijven een voortrekkersrol spelen door te focussen op thema's waar Nederland echt meerwaarde heeft: water, veiligheid, voedselzekerheid, seksuele gezondheid en rechten. Dat doen we samen met bedrijven als Heineken en Unilever, met kennisinstellingen als de Wageningen Universiteit én met maatschappelijke organisaties als Oikocredit. De betrokkenheid van duizenden particulieren bij Oikocredit laat zien welk belang wordt gehecht aan die internationale rol van Nederland.'

Wat zijn volgens u de belangrijkste opbrengsten van de Nederlandse inzet in de afgelopen decennia?

'Ik kan veel belangrijke resultaten noemen, van levensreddende noodhulp tot eerlijke inkomens voor kleine boeren en opleiding van rechters. En we zien dat het werkt. Steeds meer arme landen groeien mede dankzij die inzet uit tot zelfredzame middeninkomenslanden. Bovendien worden wereldwijd veel millenniumdoelen voor 2015 behaald. Het doel voor water - halveren van het aantal mensen zonder toegang tot schoon drinkwater - werd al in maart van dit jaar bereikt. In fragiele landen als Afghanistan en Jemen blijven de resultaten echter achter. Daar zijn investeringen in stabiliteit en veiligheid nodig zodat economische ontwikkeling een kans krijgt.'

Het beleid van kabinet Rutte was gericht op concentratie van de Nederlandse inzet in een beperkt aantal landen. Wat is de consequentie daarvan voor de armoede in de rest van de Derde Wereld?

'We kunnen niet overal alles doen. We focussen onze inzet daarom op minder thema's en minder landen. Daarmee ontstaat een betere werkverdeling tussen de verschillende donoren. Bij de selectie hebben we onder meer gekeken naar landen waar minder andere donoren zitten en waar Nederland de grootste meerwaarde heeft. In de landen waar we stoppen, bouwen we onze inzet op een verantwoorde manier af. In Zambia bijvoorbeeld wordt ons vertrek uit de onderwijssector gecompenseerd door stijgende bijdragen van andere landen.'



Kleine ondernemers met op de achtergrond het zakencentrum van Kampala. De economische groei is tamelijk groot, mede dankzij deze kleine ondernemers. Oeganda is een van de concentratielanden van Nederland.

Sinds de komst van kabinet Rutte heeft het bedrijfsleven een belangrijke rol gekregen bij de uitvoering van het ontwikkelingsbeleid. Op welke terreinen kan het Nederlandse bedrijfsleven een positieve bijdrage leveren?

'Zonder inzet van het bedrijfsleven is duurzame ontwikkeling vrijwel onmogelijk. Het gaat vooral om de versterking van het bedrijfsleven in ontwikkelingslanden

zelf. Dat doen we via microfinanciering, publiekprivate samenwerking en bijvoorbeeld ketenverduurzaming. Duurzame bedrijvigheid levert banen op en helpt de economie op weg naar zelfredzaamheid. Via samenwerking met internationale en Nederlandse bedrijven komt de noodzakelijke kennis en expertise beschikbaar en gaat ontwikkelingsgeld als een hefboom werken voor grotere investeringen in ontwikkelingslanden.'

Het draagvlak onder de Nederlandse bevolking voor ontwikkelingssamenwerking is de laatste jaren afgenomen. Wat is de reden daarvoor?

'Het is niet zo vreemd dat in tijden van economische tegenwind het draagvlak voor ontwikkelingssamenwerking af-

neemt. Ik geloof niet in grote campagnes om burgers te overtuigen. Beter is om te laten zien dat we resultaten boeken. We brengen steeds naar voren dat vooruitgang in ontwikkelingslanden ook voor Nederland van groot belang is. Ontwikkelingslanden zijn nu en straks belangrijke handelspartners en bieden investeringskansen. Denk bijvoorbeeld aan de afzet van bloemen uit Kenia op de veiling in

NIET OVERAL ALLES DOEN'

Aalsmeer of het feit dat Nederland veruit de grootste afnemer is van cacao uit Ghana. Bovendien raken problemen in fragiele landen ons via terrorisme, piraterij en illegale immigratie. Door nu in een land als Jemen te investeren, proberen we te voorkomen dat het een soort tweede Somalië wordt.'

Het rijksbudget voor ontwikkelingssamenwerking is gekrompen. Het overgebleven budget staat zwaar ter discussie. Nederland lijkt de gevolgen van de economische crisis af te wentelen op arme groepen in de Derde Wereld.

'Het is logisch dat in tijden van grote bezuinigingen naar alle beleidsterreinen wordt gekeken. De afgelopen anderhalf jaar hebben we ongeveer een miljard bezuinigd op ontwikkelingssamenwerking. Daarmee behoort Nederland echter nog steeds tot de internationale top als het gaat om het deel van het nationale inkomen dat we in ontwikkelingssamenwerking investeren. We hoeven ons dus niet te schamen. Tegelijkertijd ben ik trots op de fundamentele hervorming die we hebben ingezet waarbij we ons concentreren op minder thema's en minder landen en de nadruk leggen op de economische sectoren.'

Microfinancieringsorganisatie Oikocredit strijdt tegen armoede door leningen te verstrekken aan groepen mensen in ontwikkelingslanden. Hoe kijkt u aan tegen deze manier van particuliere steun?

'Naast de inzet van de overheid zijn particuliere bijdragen zeer waardevol. De manier waarop Oikocredit met microfinanciering inzet op ontwikkeling van de private sector is daar een goed voorbeeld van. De ervaring met microfinanciering leert dat het een effectief middel voor armoedebestrijding kan zijn. Bovendien past het uitstekend bij mijn inzet om de private sector in ontwikkelingslanden te versterken.'

Wat is uw boodschap aan de volgende bewindspersoon met ontwikkelingssamenwerking in zijn pakket?

'Dit kabinet heeft een fundamentele herziening van ontwikkelingssamenwerking ingezet om die toekomstbestendig te maken. De wereld om ons heen verandert in razend tempo. De rol van staten wordt kleiner. NGO's, filantropen, bedrijven en opkomende economieën als China, India en Brazilië spelen een steeds grotere rol. Armen wonen in toenemende mate in snel groeiende middeninkomenslanden die zelf verantwoordelijkheid dragen om

alle burgers te laten deelnemen in de vooruitgang. De klassieke hulparchitectuur heeft vanuit dit perspectief zijn langste tijd gehad. Dat betekent echter niet dat ontwikkelingssamenwerking overbodig wordt. Integendeel. De rol van de overheid bij ontwikkelingssamenwerking evolueert juist naar een soort makelaarsfunctie voor internationale verantwoordelijkheid. We zitten nog midden in dat proces van hervorming. Ik hoop dat een volgend kabinet dat beleid doorzet.' ■



Ben Knapen.

Van leraar tot staatssecretaris

Ben Knapen (1951) begint zijn loopbaan in 1976 als leraar geschiedenis en wordt vervolgens in 1977 redacteur buitenland bij NRC Handelsblad. Voor die krant is hij tot 1990 correspondent in Duitsland en de Verenigde Staten. Van 1979 tot 1984 is hij ook voor het NOS Journaal correspondent in Duitsland. In 1990 wordt Knapen hoofdredacteur van NRC Handelsblad.

In 1996 wordt Ben Knapen directeur communicatie bij Philips, waarna hij in 1999 lid van de raad van bestuur bij PCM Uitgevers wordt. Als vrije correspondent in Zuidoost Azië schrijft hij van 2006 tot 2008 voor NRC Handelsblad. Knapen is tot zijn aantreden als staatssecretaris raadslid bij de WRR en bijzonder hoogleraar Media en Kwaliteit.

Hij wordt op 14 oktober 2010 voor het CDA benoemd tot staatssecretaris van Buitenlandse Zaken in het kabinet Rutte. Op 23 april 2012 is het kabinet Rutte gevallen.

Verenigingszaken

STABIEL OIKOCREDIT NEDERLAND FONDS ERKEND MET LAGE RISICO-INDICATIE

Opmerkelijk: het Oikocredit Nederland Fonds gaat van een risico-indicatie 'groot' naar de laagste risico-indicatie, zonder dat er iets verandert aan het werkelijke risico van het fonds.

Per 1 juli 2012 zijn beleggingsfondsen verplicht een nieuwe risico-indicator (zie afbeelding) te hanteren. De Autoriteit Financiële Markten (AFM) hanteert per die datum andere indicatoren om het risico van een belegging aan te duiden. De nieuwe regels betekenen goed nieuws voor het stabiele Oikocredit Nederland Fonds.

Het Oikocredit Nederland Fonds (ONF) komt met de nieuwe regels in de laagste

risico-categorie (nummer 1). Dit, omdat de nieuwe risicometer wordt gebaseerd op de beweeglijkheid van het rendement van een beleggingsfonds over de afgelopen vijf jaar. Dit jaar bestaat het ONF tien jaar. Vanaf de start is er elk jaar 1,55 procent dividend uitgekeerd.

Oikocredit Nederland Fonds
in één klap van hoge naar
laagste risico-indicatie

Hann Verheijen die per 1 juli startte als directeur van Oikocredit Nederland: 'Met de lage risico-indicatie wordt de stabiliteit



van het Oikocredit Nederland Fonds erkend. Dit zal veel mensen die maatschappelijk verantwoord met hun geld willen omgaan, maar geen groot risico willen lopen, over de streep trekken om in dit solide fonds te gaan beleggen.'

Belang sociale investeringen erkend

ZONNELAMPBEDRIJF WERELDKAMPIOEN GROENE ENERGIE

Barefoot Power, een bedrijf dat betaalbare zonne-energie producten in Afrika verkoopt, heeft dit jaar de Ashden Awards 2012, 's werelds belangrijkste prijs voor groene energie, gewonnen.

Barefoot Power sleepte een prijzengeld van ruim 120.000 dollar (omgerekend bijna 90.000 euro) in de wacht tijdens een prestigieuze ceremonie in Londen. De sociale onderneming Barefoot Power rolt met enorme snelheid betaalbare zonne-energie producten uit in Afrika. Het meeste kapitaal voor Barefoot Power komt uit Europa, met name uit Nederland. Oikocredit was in 2006 de eerste investeerder in Barefoot Power. Oikocredit is mede-eigenaar van Barefoot Power en investeerde vanaf 2006 in totaal 942.500 euro in het bedrijf.

Groei dankzij microkrediet

Er is veel vraag naar de lampen die niet alleen duurzamer zijn, maar ook goedkoper en veiliger dan de gangbare kerosine-lampen. Het blijkt bovendien dat kinderen dankzij de lampen meer tijd aan hun huiswerk besteden. Om grote aantallen mensen te bereiken, werkt het bedrijf met microfinancieringsorganisaties die leningen verschaffen aan kleine leveranciers van de zonne-lampen.

Tot nu toe heeft Barefoot meer dan 350.000 lampen en verlichtingskits verkocht. Daarmee bracht het een transformatie teweeg in de levens van 1,7 miljoen arme mensen in ruim twintig landen. Ongeveer 1,4 miljard mensen wereldwijd hebben geen toegang tot moderne energie.



Miljoenen Afrikaanse kinderen kunnen nu ook 's avonds huiswerk maken, lezen of tekenen, dankzij Barefoot Power-lampen.

Oprichter en directeur van Ashden, Sarah Butler-Sloss, zegt: 'In dit Internationale VN-jaar van duurzame energie voor iedereen, vormt Barefoot Power een krachtig voorbeeld van het enorme potentieel voor bedrijven om de armen van duurzame energie te voorzien.'

Hann Verheijen benoemd tot directeur Oikocredit Nederland

Hann Verheijen startte per 1 juli 2012 als directeur van Oikocredit Nederland. Hij maakte deze overstap na jaren bij Triodos Bank gewerkt te hebben, meest recent als Directeur Zakelijke Relaties.

Verheijen (43) neemt de dagelijkse leiding op zich van Oikocredit Nederland en is daarmee verantwoordelijk voor het geven van bekendheid aan het werk van Oikocredit en voor het managen van de administratie van het Oikocredit Nederland Fonds.

Verheijen: 'Ik geloof in microfinanciering, want het geeft mensen de kans een menswaardig bestaan op te bouwen. Oikocredit onderscheidt zich, omdat het niet streeft naar winstmaximalisatie, maar juist naar maximalisatie van de sociale impact. Daarom heb ik al jaren een warme belangstelling voor Oikocredit. Ik zet me dan ook graag in om dit belangrijke werk bekender te maken en meer investeerders te verbinden aan de prachtige doelstelling van Oikocredit.'



Hann Verheijen, directeur Oikocredit Nederland.

De rol van coöperaties in ontwikkeling

Coöperaties dragen sterk bij aan de sociale en economische ontwikkeling in arme landen. Zij vervullen een belangrijke rol in het toegankelijk maken van financiële diensten voor iedereen. Deze conclusies werden getrokken tijdens de conferentie 'The Role of Cooperative Enterprises in Financial Inclusion', die onlangs werd gehouden in Utrecht.



Piet Moerland, CEO Rabobank Groep: 'Coöperaties zijn de toekomst.'

De initiatiefnemers van de conferentie waren het Nederlands Platform voor Microfinanciering (NPM), de Rabobank Foundation en Oikocredit. Behalve Piet Moerland, bestuursvoorzitter van de Rabobank Groep, spraken ook hoogleraar Hans Münkner, professor in Cooperative Theory, en Florian Grohs, directeur Loans & Investments bij Oikocredit.

'De financiële crisis is eigenlijk een verkapte zegen voor coöperatieve banken omdat zij nog presteerden terwijl andere banken in diepe problemen kwamen en overheidssteun nodig hadden', benadrukte professor Hans-H. Münkner. Piet Moerland onderschreef dit door te stellen dat coöperaties stabiel waren tijdens de crisis. 'Ze zijn niet stoffig, ze zijn de toekomst!'

Grohs illustreerde het belang van het investeren in coöperaties aan de hand van praktijkvoorbeelden. 'Een derde van de negenhonderd samenwerkingspartners van Oikocredit is een coöperatie. Een mooi voorbeeld is Githunguri in Kenia. In 1996 begonnen we met 31 boeren. Nu, na twaalf jaar, hebben we investeringen gedaan in een verwerkingsfabriek die in staat is Nairobi tegen relatief lage kosten van melk (en yoghurt) te voorzien. Met



Professor Hans-H. Münkner noemde de crisis een verkapte zegen voor coöperatieve banken.

moderne melkstallen en een omzet van 46 miljoen euro. De banken hadden er geen vertrouwen in. Nu werken er vijftien-duizend boeren samen met deze coöperatie.'



Florian Grohs, Oikocredit, benadrukte het belang van investeren in coöperaties aan de hand van de praktijk.

Oikocredit komt naar je toe!

In deze *Andersom* (p. 4-5) vertelt Ronald Everts, hoofdredacteur van *Andersom*, over zijn bevindingen in Bulgarije. Hij komt graag een presentatie geven over het bijzondere werk van Oikocredit. En er zijn nog meer enthousiaste vrijwilligers van Oikocredit Nederland die een professionele presentatie kunnen verzorgen voor bedrijven, organisaties of scholen. Neem gerust contact op: nederland@oikocredit.org of 030 2341069.

Samenwerking met Rabobank

Sinds dit jaar werkt Oikocredit Nederland nauwer samen met de Rabobank. Het VN Jaar van de Coöperaties vormde mede aanleiding tot versterking van de samenwerking. Zowel Oikocredit als de Rabobank zijn grote internationale coöperaties. Niet vreemd dus dat beide partijen elkaar in dit kader gevonden hebben. Op 28 juni vond er een geslaagde conferentie plaats (zie p.11). Op regionaal gebied is er ook samenwerking. Zo is er in samenwerking met de Rabobank een symposium over coöperaties in het Boerenbondsmuseum georganiseerd. Ook konden leden van de Rabobank in Haarlem aan een 'fair finance-fair trade chocoladeworkshop' van Oikocredit meedoen.

Week van het Duurzaam Beleggen

De VBDO organiseert met negen financiële partijen, waaronder grote Nederlandse banken, verzekeraars en Oikocredit in 2012 voor de tweede keer de Week van het Duurzaam Beleggen. We verwijzen naar www.vbdo.nl voor een update van de acties en events.

Andersom op de website

Andersom is ook te downloaden of door te bladeren op de website: www.oikocredit.org/nl/publicaties/magazines.

Wilt u *Andersom* niet meer per post ontvangen? Meld dat dan – o.v.v. uw relatienummer – via nederland@oikocredit.org of 030 2341069.

AGENDA

- | | |
|------------------------|---|
| 2012 | VN Jaar van de Coöperatie. Oikocredit haakt aan en organiseert verschillende activiteiten. |
| 1 t/m 7 oktober | Week van het Duurzaam Beleggen - www.vbdo.nl |
| 17 november | EVS Afrikadag 2012, Amsterdam - www.afrikadag.nl |
| 20 november | Nationaal Sustainability Congres, Nieuwegein www.sustainability-congres.nl |
| 24 november | Vrijwilligerssochtend en Algemene Ledenvergadering Oikocredit Nederland. |

Meer info: www.oikocredit.org/agenda of 030 2341069.

COLUMN Kees van der Maas

Trots op eigen bloemen

'Wat die Nederlandse bloemenkwekers hier kunnen, dat kan ik ook,' dacht Paul Samburu zo'n vijftien jaar geleden. Achteraf vindt hij dat het pure bluf is geweest om zó met een eigen bedrijf te beginnen. Maar als hij nu kijkt naar wat hij hoog in de bergen van Kenia, zo'n honderd kilometer van de hoofdstad Nairobi, heeft opgebouwd, dan is hij met lef en hard werken toch maar goed weggekomen. Daar draait nu een bedrijf van hem dat elke week twintigduizend bloemen produceert, sorteert en voor de verkoop gereed maakt.

In de eerste jaren van zijn commerciële bezigheden was hij vooral actief op de lokale markt. Zijn bloemen waren te koop op verkooppunten in de stad en hij leverde voor bruiloften en partijen. Na verloop van tijd waagde Paul de stap naar de export, richting Nederland. Gedurfd natuurlijk, als kleintje tussen de grote kwekers uit Nederland die vanuit Kenia de internationale markt voor bloemen en planten bedienen.

'Het is me thuis als kind al ingepeperd,' vertelt hij. 'Ga zelf aan de slag, ze zitten niet op je te wachten. En kom voor jezelf op. Dat heb ik dan ook maar gedaan.' Als invalkracht in het topseizoen van de bloemenproductie, rond de kerstdagen, kon hij bij een kwekerij leuk verdienen. Het was aanpoten natuurlijk. Maar hij gaf tegelijk zijn ogen goed de kost en leerde de kneepjes van de bloementeel kennen. Het kwekersvak begon hem – nieuweling die hij was – steeds meer te boeien. En hij wilde er eigenlijk wel wat mee.

'In een overmoedige bui besloot ik een eigen bedrijf te beginnen,' mijmert hij achter de pc in zijn kantoor waar net een bestelling voor de levering van een flinke partij gladiolen binnen loopt. Paul Samburu is er nog altijd trots op dat het hem lukte om een krediet voor startende ondernemers los te peuteren bij een coöperatieve bank. Zo kon hij zijn eerste investeringen doen: een stuk grond huren, zaden en plantgoed kopen en gereedschap aanschaffen.

Het blijft opboksen tegen de buitenlandse concurrentie hier, weet hij uit ervaring. 'Je moet aan productverbetering doen, je moet blijven vernieuwen en aan de klant de kwaliteit en service leveren waar hij om vraagt.' Paul Samburu heeft na vijftien jaar in de bloementeel geleerd waar het om draait. Intussen heeft hij met zijn bedrijf zo'n twintig mannen en vrouwen uit het eigen dorp een baan kunnen bieden. Naast commercieel resultaat een stuk sociaal rendement dat hem veel voldoening geeft. Wat wil een selfmade ondernemer in Kenia, die ooit met een microkredietje aan het pionieren sloeg, nu nog meer? ■